

YURTTA VE AİLESİ YANINDA KALAN ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN KAYGI DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

THE COMPARISON BETWEEN THE ANXIETY LEVELS OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS LIVING WITH THEIR PARENTS AND LIVING IN DORMITORIES

Arzu ÖZYÜREK

Karabük Üniversitesi, Safranbolu MYO
arzuozyurek@hotmail.com

Kemal DEMİRAY

Karabük Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi
kdemiray@msn.com

ÖZET: Bu çalışmada, ortaöğretime devam eden öğrencilerin durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin yaş, cinsiyet, ailesi yanında ve yurttta kalma durumuyla ilişkisi incelenmiştir. Araştırmada, Karabük İli'nde ortaöğretime devam eden ve devlet yurtlarında kalan 166, ailesi yanında kalan 139 öğrenci olmak üzere toplam 305 öğrenci örneklem olarak alınmıştır. Verilerin toplanmasında, kişisel özelliklerin sorgulandığı “Kişisel Bilgi Formu” ve bireyin içinde bulunduğu durumda ve genel olarak nasıl hissettiğinin sorgulandığı “Durumluk/Sürekli Kaygı Envanteri” kullanılmıştır. Sonuç olarak; kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre ($p<.05$), yurttta kalan öğrencilerin ailesi yanında kalan öğrencilere göre sürekli kaygı düzeyleri anlamlı ölçüde yüksek bulunmuştur ($p<.01$). Bulgular, literatür bilgileri ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ortaöğretim; Durumluk Kaygı, Sürekli Kaygı

JEL Sınıflaması: I20

ABSTRACT: In this study, the relationship between secondary school students' levels of state trait anxiety and some factors such as age, gender, living with parents and living in dormitories has been investigated. 166 secondary school students who stay in dormitories and 139 students who live with their parents –totally 305 students in Karabük- have been taken as subjects in this research. In data collection, a “Personal Inquiry Form” in which personal characteristics are asked and “State Trait Anxiety Inventory-STAI” have been used. As a result, the level of state anxiety of female students ($p<.05$) and the students who stay in dormitories ($p<.01$) were found to be significantly higher than those of male students and those of who live with their parents. The findings have been discussed with reference to relevant literature.

Keywords: Secondary education, state trait anxiety

JEL Classifications: I20

1. Giriş

Günümüzde gençlerin yaşadığı problemlerden birisi olarak karşımıza çıkan kaygı, tehdit edilen bir ortamda bireyin kendisini yetersiz görmesi, iç sıkıntısı, korku ya da kuruntulardan kaynaklanan huzursuzluk hali, hoş olmayan bir duygulanım durumu ve gelecek muhtemel tehlikelere karşı gösterilen tepki olarak tanımlanabilir (Eroğlu, 2000: 308; Yüksek ve Kurt, 2003: 35; Karataş, 2009: 32). Kaygı durumu huzursuzluk, titreme, baş ve göğüs ağrıları, sinirlilik, kramplar, bulantı ve kusma gibi fizyolojik tepkiler yanında çekingenlik, konuşma güçlüğü ve aktivitelerden kaçınma gibi birçok sosyal belirtilere neden olabilir (Siyer, 2003: 45; Ümmet, 2007: 6).

Kaygı, insanın temel duygularından biridir ve tehlikeli görülen durumlarda kaygı duyulması normaldir. Kaygı yoğun yaşanmadığı sürece, herhangi bir problem oluşturmayıp bazı durumlarda kişinin performansını artırabilir. Genellikle her bireyin yaşadığı geçici ve duruma bağlı oluşan kaygıya “durumluk kaygı” denir. Zaman zaman stresin yoğun yaşanması gibi çeşitli nedenlere bağlı olarak artış gösteren kaygı düzeyi, bireyin yaşantısında istenmedik sonuçlara neden olabilir. Sürekli huzursuz ve mutsuz olunan, doğrudan doğruya çevreden gelen tehlikelere bağlı olmayıp içten kaynaklanan, öz değerlerin tehdit edildiği sanılarak içinde bulunulan durumun stresli olarak yorumlanması sonucu duyulan kaygıya “sürekli kaygı” denir. Sürekli kaygı yaşayan bireylerde davranışların aksamaması, algılama ve dikkat bozuklukları, ders başarısının düşmesi, kişisel ilişkilerden kaçınma ve içe kapanma gibi belirtiler görülebilir (Öner ve Le Compte, 1985: 1, 2; Kyosti, 1992; Geçtan, 1993: 89; Cüceloğlu, 1998: 440; Kapıkıran, 2006; Genç, 2008: 68).

Kaygıyla ilgili çalışmalar, kaygı düzeyinin birçok değişkenden etkilendiğini göstermektedir. Yaş, kaygıyı etkileyen en önemli faktördür. Her yaş düzeyinde kaygının şiddeti veya durumluk sürekliliği değişir. Kaygının en yoğun yaşandığı yıllar ise doğumdan sonraki iki yıl ve ergenlik yıllarıdır (Alisinanoğlu ve Uluğtaş, 2000). Gelişimsel dönemlere göre, kaygı düzeyi farklılıklar göstermekte olup anaokulundan ergenliğe, kaygı düzeyinde dalgalanmalar görülebilmektedir (Duchesne ve diğ., 2008). Kişilik ve kaygı arasında anlamlı ilişki olup kaygı düzeyi yüksek olan gençlerin, kaygı düzeyi düşük olan akranlarına göre kimlik gelişimi daha sorunlu olabilmektedir (Crotti ve diğ., 2009). Kaygı düzeyiyle cinsiyet arasında da bir ilişki bulunmuştur (Chaplin, 2009; Erath ve diğ., 2007).

Çocuklarda görülen kaygı düzeyindeki farklılıklarda, genlerin etkisi olduğu kadar çevresel faktörlerin de önemli bir etkisi vardır. Özellikle aile, çocuk ve ergenlerde görülen kaygı durumları üzerinde oldukça etkilidir. Anne babaların olumsuz çocuk yetiştirme tutum ve davranışları çocukların kaygı düzeyinin yüksek olmasına neden olabilir. Kaygılı anne babaların çocuklarında, kaygı bozukluğu görülme olasılığı daha fazladır (Bernstein ve diğ., 1989; Bozkurt, 1998: 40; Sekmenli, 2000: 91; Gregory ve Eley, 2007: 200; Duman, 2008: 89; Ehtiyar ve Üngüren, 2008: 47). Anne babadan ayrı olma durumu kaygı üzerinde etkili olabilmektedir. Duman’ın (2008), ergenlerle yaptığı çalışmada, anne babası ayrı olan öğrencilerin sürekli kaygı puanlarının anne babası birlikte olan öğrencilerden daha fazla olduğu bulunmuştur (Duman, 2008: 69). Tambağ (2005), yaptığı çalışmada yetiştirme yurdunda yaşayan ve ana-babası ayrı olan adölesanların öfke ve saldırganlık davranışı puanlarının, anne babası birlikte olanlardan daha yüksek olduğunu saptamıştır. Ayrıca, birlik ve beraberliğin olduğu aile bireylerinde kaygı, düşük yaşam doyumu, antisosyal davranışlar vb. daha az görülmektedir (Ümmet, 2007: 63). Boşanma çocuk üzerinde etkili olmakta, anne ya da babadan ayrı kalan çocuk gergin, kaygılı olup depresif ve bazen de saldırgan davranışlar sergileyebilmektedir (Yıldırım, 2006). Yine, ailede ölüm olayını yaşayan çocukların durumluk ve sürekli kaygılarının daha yüksek olduğu, ölüm olayını yaşayan ve yaşamayan çocukların sürekli kaygı ve depresyon puan ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu; babasını kaybeden çocukların sürekli kaygılarının annesini kaybeden çocuklardan daha yüksek olduğu bulunmuştur (Aral, 2000: 26, 29).

Son zamanlarda, gençler arasında kaygı durumunun arttığı ve uyum problemleri yaşadıkları görülmektedir (Eren Gümüş, 2002: 31; Karataş, 2009: 32). Ergenlik döneminde yaşanan hızlı değişimler kaygıya neden olur ve giderek yoğunluk

kazanır. Ergenin kişilik arama çabası, bu dönemde karşılaştığı kaygı oluşturuca değişimler ve etkileşimler, onun yaşamını olumsuz etkileyebilir. Olumsuz duyguları algılama ve kaygı gibi kişilerin yaşamını olumsuz etkileyecek duygularla baş edilmesinin öğrenilmesi stresle baş etmede ve psiko-sosyal önemli koruyucu faktörler geliştirmede etkili olabilir (Hampel ve diğ., 2008).

K.Horney, bireyin çevresindeki dünyayı kendine düşman gibi hissetmesiyle kendini zavallı hisseceğini ve temel kaygının içine düşeceğini ileri sürmektedir (Suner, 2000: 19). Yaşanılan çevrenin ergene güven vermesi ve destek olması bireyde korku ya da kaygının en az düzeyde olması açısından önemlidir (Siyer, 2003: 45). Özellikle ergenliğin erken dönemlerinde, aile desteğinden uzakta ortaöğretime devam etmek zorunda kalan ergenler, yaşlılarına göre daha fazla kaygı yaşayabileceklerdir. Ortaöğretim yıllarındaki ergenlerde kaygı durumunun incelenmesiyle, kaygı oluşturan durumların istenmeyen sonuçlarını önlemek için gerekli önlemlerin alınmasına yardımcı olunabilir. Bu nedenle, bu çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin yaş, cinsiyet, ailesi yanında ve yurtta kalma durumuyla ilişkisini incelemek amaçlanmıştır. Çalışma sonuçlarının değerlendirilerek, kaygının ortaöğretim düzeyindeki ergenlerdeki olumsuz etkilerinin önlenmesine ilişkin olarak, ilgili birimlerce gerekli tedbirlerin alınmasında etkili olabileceği düşünülmektedir.

2. Metot

2.1. Örneklem

Araştırma Karabük İli'nde bir kısım öğrencisinin yurtta kaldığı belirlenen Fen Lisesi, Anadolu Öğretmen, İmam Hatip ve Güzel Sanatlar Liselerinde yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini, ortaöğretim 9-12. sınıfa devam eden ve devlet yurtlarında kalan 166, ailesi yanında kalan 139 öğrenci olmak üzere toplam 305 öğrenci oluşturmuştur.

Örneklem grubundaki öğrencilerin %35,41'i 15 yaş, %29,50'si 16 yaş, %22,62'si 17 yaş ve %12,46'sı 18 yaş ve daha büyük yaş grubunda yer almaktadır; %43,94'ü kız ve %56,06'ü erkektir. Öğrencilerin %54,42'si yatılı öğrenci yurtlarında, %45,58'i ailesi yanında kalmaktadır. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin anne babaları birlikte yaşamaktadır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak öğrencilerin kişisel bilgilerinin sorgulandığı ve araştırmacı tarafından geliştirilen bir 'Kişisel Bilgi Formu' ve öğrencilerin durumluk ve sürekli kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla Spielberg ve arkadaşları tarafından (1970) geliştirilen ve kırk maddelik dörtlü likert tipindeki 'Durumluk/Sürekli Kaygı Envanteri' kullanılmıştır. Envanterin Durumluk Kaygı ölçeği bireyin belirli bir anda ve belirli koşullarda kendisini nasıl hissettiğini betimlemesini, içinde bulunduğu duruma ilişkin duygularını dikkate alarak cevaplanmasını gerektirir. Sürekli Kaygı Ölçeği ise bireyin genellikle nasıl hissettiğini betimlemesini gerektirir. Seçenekler 1'den 4'e puanlanır, puanın yüksek olması kaygı seviyesinin yüksek olduğuna işaret eder (Öner ve Le Compte, 1985: 2-5).

Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması Öner ve Le Compte tarafından yapılmış, test-tekrar test güvenilirlik katsayısının Sürekli Kaygı Ölçeği için .71 ile .86 arasında

değiştirdiği görülmüştür. Ayrıca, Karataş (2009) 100 lise öğrencisi ile yaptığı çalışmada Sürekli Kaygı Ölçeği iç tutarlık katsayısını .79 düzeyinde güvenilir olarak bulmuştur (Karataş, 2009: 33).

2.3. Verilerin Toplanması ve İstatistiksel Analizi

Ölçek, öğrencilere sınıf ortamında verilmiş ve gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra kendilerine en uygun gelen seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Elde edilen veriler bilgisayar ortamına girilerek SPSS 16 programı yardımıyla değerlendirilmiştir. Frekans ve yüzdeler çıkarılmış, aritmetik ortalama ve standart sapmalar alınmıştır. Durumluk/Sürekli Kaygı Envanteri ile öğrencilerin yurtda veya ailesi yanında kalma durumları arasındaki farkın tespiti için t-Testi kullanılmıştır. Kişisel bilgilere ilişkin gruplar arası farkın tespitinde tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmış ve .05 düzeyinde anlamlılık aranmıştır. Değişkenlerin ortak etkisinin tespitinde ise, iki faktörlü varyans analizi kullanılmıştır.

3. Bulgular ve Yorum

Ortaöğretim öğrencilerinin durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin yaş, cinsiyet, ailesi yanında ve yurtda kalma durumu, anne babanın birlikte veya ayrı olması durumuyla ilişkisini incelemek amacıyla yapılan çalışmanın bu bölümünde, bulgular tablolaştırılarak verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Yaşlarına Göre Durumluk/Sürekli Kaygı Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve ANOVA Sonuçları

Yaş Grubu	n	Durumluk Kaygı		Sürekli Kaygı	
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
15 yaş	108	41,84	10,27	47,96	10,19
16 yaş	90	40,35	10,69	46,04	7,73
17 yaş	69	42,18	9,93	45,59	6,83
18 yaş ve üzeri	38	42,26	11,10	44,44	8,62
Varyans Analizi Sonuçları		F: .567 p: .637		F: 2.104 p: .100	

Tablo 1 incelendiğinde, yaş küçüldükçe sürekli kaygı puanlarında bir artış olduğu görülmekle birlikte, öğrencilerin yaşları ile durumluk kaygı ve sürekli kaygı puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur ($p>.05$). Buna göre, öğrencilerin durumluk ve sürekli kaygı düzeyinin yaş değişkeninden önemli ölçüde etkilenmediği söylenebilir. Ayrıca, öğrencilerin yaşı arttıkça sürekli kaygı puanlarında bir azalma olduğu dikkat çekmektedir.

Garber ve arkadaşlarının (1993), 7-12 yaş grubu 688 adölesanla yaptıkları çalışmada, olumsuz düşünme ve yaş arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu bulgu, araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Tablo 2. Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Durumluk/Sürekli Kaygı Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	Durumluk Kaygı		Sürekli Kaygı	
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
Kız	134	41,88	10,79	47,58	9,13
Erkek	171	41,26	10,12	45,51	8,12
		t: .514 p: .608		t: 2.088 p: .038*	

* $p<.05$

Tablo 2'ye göre, öğrencilerin cinsiyeti ile sürekli kaygı puanları arasında anlamlı bir fark vardır [$t_{(305)}=2.088$, $p<.05$]. Kız öğrencilerin sürekli kaygı puanlarının ($\bar{X}=47,58$), erkek öğrencilerin puanından ($\bar{X}=45,51$) önemli oranda yüksek olduğu görülmektedir. Ortaöğretime devam eden kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre sürekli kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

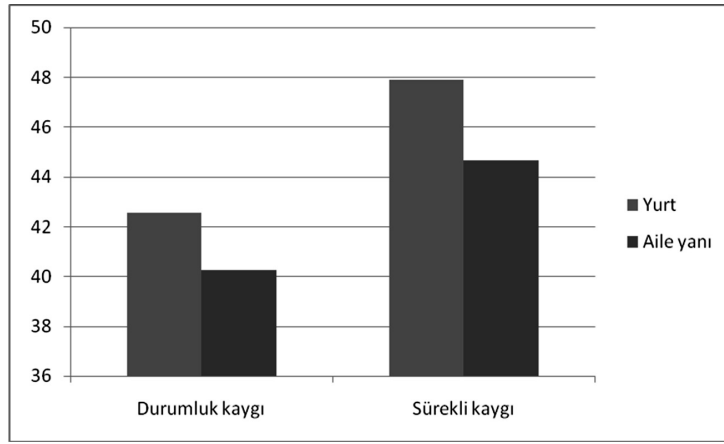
Ergenlerle yapılan çalışmalarda, kızlarda kaygı belirtilerine erkeklerden daha fazla rastlanmış, kızlarda sınav kaygısı ve sürekli kaygı düzeyinin erkeklerden daha yüksek olduğu bulunmuştur (Bozkurt, 1998: 40, 79; Chaplin ve diğ., 2009; Duman, 2008: 73; Sekmenli, 2000: 94). Bu çalışmalar, araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Tablo 3'te öğrencilerin yurtta veya ailesi yanında kalma durumuna göre Durumluk/Sürekli Kaygı Ölçeği puanları aritmetik ortalama, standart sapma ve t-Testi sonuçları; Şekil 1'de yurtta ve ailesi yanında kalan öğrencilerin Durumluk/Sürekli Kaygı Envanteri puanları karşılaştırma sonuçları verilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Yurtta veya Ailesi Yanında Kalma Durumuna Göre Durumluk/Sürekli Kaygı Puanları Ortalama, Standart Sapma ve t-Testi Sonuçları

İkamet Yeri	n	Durumluk Kaygı		Sürekli Kaygı	
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
Öğrenci Yurdu	166	42,57	10,61	47,90	8,69
Aile yanı	139	40,28	10,05	44,65	8,23
		t: 1.922		t: 3.329	
		p: .055		p: .001*	

* $p<.01$

Şekil 1. Öğrencilerin Yurtta ve Ailesi Yanında Kalma Durumuna Göre Durumluk / Sürekli Kaygı Düzeyleri

Tablo 3 ve Şekil 1 incelendiğinde, ortaöğretim öğrencilerinin yurtta veya ailesi yanında kalmaları ile sürekli kaygı puanları arasında anlamlı bir fark olduğu [$t_{(305)}=3.329$, $p<.01$] görülmektedir. Yurtta kalan öğrencilerin durumluk kaygı ve sürekli kaygı puanları ($\bar{X}=42,57$; $\bar{X}=47,90$) ailesi yanında kalan öğrencilerin puan ortalamalarından daha yüksektir ($\bar{X}=40,28$; $\bar{X}=44,65$). Ayrıca, öğrencilerin sürekli kaygı düzeylerinin durumluk kaygı düzeylerinden daha yüksek olduğu dikkat çekmektedir.

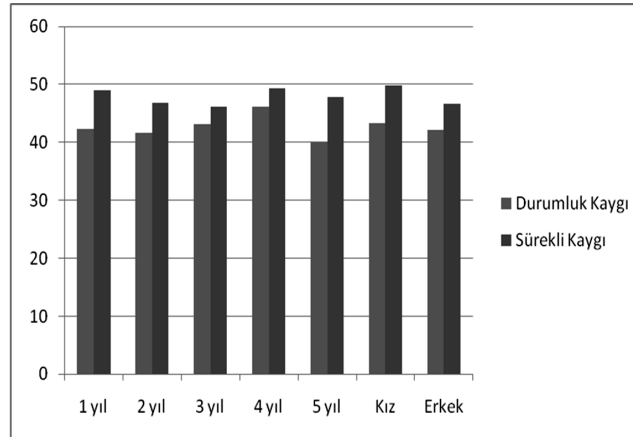
Normal koşullarda, aile çocuğun duygusal ve sosyal yaşamını önemli ölçüde etkilemekte ve şekillendirmektedir. Yetiştirme yurdunda ve ailesi yanında kalan ergenlerle yapılan çalışmalarda, yetiştirme yurdunda kalan öğrencilerin ailesi yanında yaşayanlara göre umutsuzluk ve durumluk/sürekli kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur (Tümkiye, 2005: 445; Şan, 2009). Bu bulgular araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Tablo 4'te öğrencilerin yurttan kalma sürelerine göre Durumluk/Sürekli Kaygı Envanteri puanları aritmetik ortalama, standart sapma ve ANOVA sonuçları; Şekil 2'de, puan ortalamaları karşılaştırma sonuçları verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Yurttan Kalma Sürelerine Göre Durumluk / Sürekli Kaygı Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve ANOVA Sonuçları

Öğrencilerin Yurttan Kalma Süresi	n	Durumluk Kaygı		Sürekli Kaygı	
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
1 yıl	61	42,36	11,59	49,04	10,74
2 yıl	44	41,59	9,10	46,86	7,68
3 yıl	29	43,17	11,27	46,20	7,38
4 yıl	20	46,15	10,68	49,30	7,19
5 yıl	12	39,91	6,71	47,90	4,61
Varyans Analizi Sonuçları		F: .876 p: .480		F: .826 p: .510	

Tablo 4'te, yurttan kalan öğrencilerin yurttan kalma süreleri ile durumluk kaygı ve sürekli kaygı puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p > .05$). Genel olarak yurttan dördüncü yılı olan öğrencilerin durumluk kaygı puanları daha yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin sürekli kaygıları durumluk kaygı düzeylerinden daha yüksektir. Genel olarak, yurttan kalan öğrencilerin ilk yıl sürekli kaygı düzeylerinin yüksek olduğu, ikinci ve üçüncü yıl azalma gösterdiği, dördüncü yıl artışa geçtiği söylenebilir. Bu durum, yurttan kalma durumunun ilk yıl daha fazla kaygıya neden olduğu, daha sonraki yıllar bu kaygının biraz da olsa azaldığı şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca, çalışmanın yapıldığı zaman diliminde yurttan kalma süresi en uzun olan öğrencilerin son sınıfta olmaları ve yaklaşan Öğrenci Seçme Sınavı'na ilişkin stresleri, okulun bitmesinden sonraki gelecekleriyle ilgili kaygılarının fazla olduğunu düşündürebilir.

Şekil 2. Öğrencilerin yurttan kalma süreleri ve cinsiyetlerine göre durumluk/sürekli kaygı düzeyleri

Şekil 2 incelendiğinde, yurtta kalan öğrencilerin yurtta kalma süresi ve cinsiyeti ne olursa olsun sürekli kaygı düzeylerinin durumluk kaygı düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca, yurtta kalan kız öğrencilerin durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri erkek öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 5. Öğrencilerin Yurtta Kalma Süresi ve Cinsiyetlerine Göre Durumluk Kaygı Puanlarının İki Faktörlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Yurtta kalma süresi	794.050	4	198.51	1.78	.135
Cinsiyet	6.401	1	6.401	.58	.811
YKSxC	769.874	4	192.46	1.73	.146
Hata	17357.64	156	111.26		
Toplam	18600.48				

Tablo 5'e göre, öğrencilerin yurtta kalma süreleri ve cinsiyetlerinin, onların durumluk kaygı düzeyi puanı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı bulunmuştur [$F_{(4-156)}=1.73$, $p>.05$]. Bu verilere göre, durumluk kaygı düzeyinin, kız ya da erkek öğrencilerin yurtta kalma sürelerine göre farklılık göstermediği anlaşılmaktadır.

Tablo 6. Öğrencilerin Yurtta Kalma Süresi ve Cinsiyetlerine Göre Sürekli Kaygı Puanlarının İki Faktörlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Yurtta kalma süresi	449.098	4	112.275	1.55	.188
Cinsiyet	96.331	1	96.331	1.33	.249
YKSxC	614.476	4	72.021	2.13	.079
Hata	11235.30	156	111.26		
Toplam	12468.45				

Tablo 6'ya göre, yurtta kalma süreleri ve cinsiyetlerinin, öğrencilerin sürekli kaygı düzeyi puanı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı bulunmuştur [$F_{(4-156)}=2.13$, $p>.05$]. Sürekli kaygı düzeyinin, kız ya da erkek öğrencilerin yurtta kalma sürelerine göre farklılık göstermediği anlaşılmaktadır.

4. Tartışma ve Sonuç

Öğrenci yurtlarında ve ailesi yanında kalan ortaöğretim 9-12. sınıfları kapsayan bu çalışmada, öğrencilerin durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Sonuç olarak, öğrenci yurtlarında kalan ortaöğretim öğrencilerinin durumluk ve sürekli kaygı puanlarının ailesi yanında kalanlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca, kız öğrencilerin sürekli kaygı düzeyi erkeklere göre daha yüksektir.

Aile, ana- baba ve çocuklardan oluşan ve üyeleri arasında sevgi, saygı ve dayanışma bulunan bir topluluk olup en önemli işlevlerinden biri çocukların yetiştirilmesidir. Çocuğun ilk kişilik özellikleri aile ortamında oluşur ve ailenin çocuğun gelişimi üzerinde çok önemli bir etkisi vardır. Ailenin çocuk üzerindeki etkisi yaşamın her döneminde farklı düzeylerde devam etmektedir.

Ülkemizde ortaöğretim zorunlu eğitim dışındadır ve ailelerin ikamet ettiği bölgede her türden ortaöğretim kurumu bulunmamaktadır. Öğrenciler, ekonomik ve ulaşım güçlükleri gibi çeşitli nedenlerle ailelerinden uzakta öğrenimlerini sürdürmek için

öğrenci yurtlarında veya yatılı pansiyonlarda kalmaktadırlar. Yeni bir öğretim düzeyine geçen ve ergenlik dönemini yaşayan bu öğrenciler, yılın belli bir bölümünü ailelerinden uzakta geçirdikleri için gereksinim duydukları aile desteğinden mahrum kalmaktadırlar. Gerek aileden uzak kalmak, gerekse ekonomik yetersizlikler ergenin yaşamında karşılaştığı streslerle başa çıkabilmesini zorlaştırır. Ergen kendini arkadaşları arasında rahat hissetmeyebilir, toplumdan kaçabilir, içinde bulunduğu durumu başarısızlığının nedeni olarak görebilir, anti-sosyal bir kişilik geliştirebilir. Uygun bir ev ve sıcak bir aile ortamından yoksun olmak güvensizlik duygusu oluşturabilir. Ergenin ailesinden ayrı kaldığı sürenin uzunluğu, aile ortamına duyulan özlemle birlikte kaygı düzeyini artırabilir.

Öğrenime devam etmek için zorunlu olarak ailelerinden ayrı kalan öğrencilerde, farklı olumsuz sonuçlara neden olabilecek kaygı durumunun azaltılması için çeşitli çalışmalar yapılabilir. Bu öneriler şöyle sıralanabilir;

- Öğrenciler, kayıt oldukları ve kalmak zorunda oldukları okul ve yurt hakkında bilgilendirilerek kendilerini nasıl bir yaşantının beklediği konusunda konuşulabilir. Okul tercihinde bu durum dikkate alınarak ergenin de onayı alınabilir. Kendi fikrinin dikkate alınması zorunluluğun oluşturduğu kaygıyı azaltabilir.
- Yurtların fiziki ortamı ev ortamına benzetilebilir. Öğrencilerin derslik ve yatakhane dışında zaman geçirebilecekleri ve kullanabilecekleri mutfak, çalışma odası, televizyon izleme odası gibi alanların bulunması sağlanabilir.
- Yurtlarda çalışan personelin, ergenlerin gelişimsel özellikleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmaları önemlidir. Yetişkinlerin davranışları ve öğrencilere olumlu yaklaşımları karşılıklı güven duygusunun gelişmesinde etkili olacaktır.
- Okul yönetiminde, öğrenci ve yurtlarla ilgili konularda öğrencilerin fikirlerinin dikkate alınması önemli olabilir.
- Okul yönetimi, farklı etkinliklerle aileleri zaman zaman okula çağırarak ya da öğrencilerin belli zaman aralıklarıyla ailelerinin yanına gitmesini sağlayarak mümkün olan sıklıkta görüşmelerini destekleyebilir.
- Okulda rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin ciddiyetle yürütülmesi önemlidir.
- Öğrencileri duygularını ifade edecekleri etkinliklere yönlendirmek, okul çalışanları olarak duyguların ifade edilmesinde olumlu model olmak etkili olabilir.
- Aileler, teknolojik imkânlardan yararlanarak sık sık çocuğuyla görüşebilir, yaptığı etkinlikler, ders başarısı, okul ortamında yaşananlarla ilgili bilgi paylaşımında bulunabilir.
- Aile ve okul yönetimi işbirliği ile yurtlarda kalan öğrencilerin yurttan kalmayan arkadaşlarının evlerine belli aralarla gidebilmelerini sağlayacak girişimlerde bulunulabilir.
- Yurtlarda kalan öğrencilerde hangi durumların kaygı oluşturduğuna ilişkin farklı bir çalışma yapılabilir.

Sonuç olarak, ortaöğretim dönemindeki öğrencilerin öğrenimlerine devam etmeleri için öğrenci yurtlarında kalmaları mevcut ülke şartlarında kaçınılmaz görünmektedir. Bu nedenle okul çalışanları ve ailelerin işbirliği yapmaları, çeşitli çözüm önerileri geliştirerek öğrencilerde yurttan kalma durumunun oluşturabileceği olumsuz etkileri en aza indirmek için çaba göstermeleri önem arz etmektedir.

Ortaöğretim öğrencileriyle ilgili problemlerin değerlendirilmesinde ve çalışmaların planlanmasında, öğrencilerin ikamet ettiği yerin etkisi göz önünde bulundurulmalıdır.

Referanslar

- ALİSİNANOĞLU, F., ULUĞTAŞ, İ. (2000). *Çocuklarda kaygı ve bunu etkileyen etmenler, Milli Eğitim, 145*. [Erişim adresi]: <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/145/1.htm>, [Erişim tarihi: 27.08.2009].
- ARAL, N. (2000). Ailede ölüm olayını yaşayan ve yaşamayan çocukların kaygı ve depresyon düzeylerinin incelenmesi, *Çağdaş Eğitim, 271*:23-32. ss.
- BERNSTEIN, G.A., GARFINKEL, B.D., HOBERMAN, H.M. (1989). Self-Reported anxiety in adolescents, *American Journal of Psychiatry, 146* (3): 384-386. ss.
- BOZKURT, N. (1998). *Lise öğrencilerinin okul başarısızlıklarının altında yatan depresyonla ilişkili otomatik düşünme kalıpları*. Yayınlanmamış doktora tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- CHAPLIN, T.M., GILLHAM, J.E., SELIGMAN, M.E.P. (2009). Gender, anxiety and depressive symptoms: a longitudinal study of early adolescents, *Journal of Early Adolescence, 29* (2) : 307-327. ss.
- CROCKETT, E., KLIMSTRA, T., KEIJERS, L., HALE, W.W., MEEUS, W., (2009). Anxiety trajectories and identity development in adolescence: a five-wave longitudinal study, *Journal of Youth and Adolescence, 38* (6):839-849. ss.
- CÜCELOĞLU, D. (1998). *İnsan ve davranışı*. 8. bs. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- DUCHESNE, S., VITARO, F., LAROSE, S., TREMBLAY, R.E. (2008). Trajectories of anxiety during elementary-school years and the prediction of high school noncompletion, *Journal of Youth and Adolescence, 37* (9): 1134-1146. ss.
- DUMAN, G.K. (2008). *İlköğretim 8.sınıf öğrencilerinin durumluk sürekli kaygı düzeyleri ile sınav kaygısı düzeyleri ve ana-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- EHTİYAR, R., ÜNGÜREN, E. (2008). Lise ve üniversite turizm eğitimi alan öğrencilerin demografik değişkenlerinin umutsuzluk ve kaygı düzeylerine etkilerinin araştırılması, *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Fakültesi Dergisi, 2*: 34-51ss.
- ERATH, S.A., FLANAGAN, K.S., BIERMAN, K.L. (2007). Social anxiety and peer relations in early adolescence: behavioral and cognitive factors, *Journal of Abnormal Child Psychology, 35* (3): 405-416. ss.
- EREN GÜMÜŞ, A. (2002). *Sosyal kaygıya başa çıkma programının üniversite öğrencilerinin sosyal kaygı düzeylerine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- EROĞLU, F. (2000). *Davranış bilimleri*. İstanbul: Beta Yayınları
- GARBER, J., WEISS, B., SHANLEY, N. (1993). Cognition, depressive symptoms and development in adolescents, *Journal of Abnormal Psychology, 102* (1): 47-57. ss.
- GEÇTAN, E. (1993). *Psikanaliz ve sonrası*. 5.bs., İstanbul: Remzi Kitabevi.
- GENÇ, H. (2008). *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitim Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin kaygı düzeyleri üzerine bir durum çalışması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı.
- GREGORY, A.M., ELEY, T.C. (2007). Genetic influences on anxiety in children: what we've learned and where we're heading, *Clinical Child and Family Psychology, 10* (3):199-212. ss.
- HAMPEL, P., MEIER, M., KUMMEL, U. (2008). School-based stress management training for adolescents: longitudinal results from an experimental study, *Journal of Youth and Adolescence, 37* (8): 1009-1024. ss.
- KAPIKIRAN, A.N. (2006). Başarı kaygısı ölçeğinin geçerliği ve güvenilirliği, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 19*: 3-8. ss.

- KARATAŞ, Z. (2009). Psikodrama ile yapılan grup çalışmasının ergenlerin sürekli kaygı düzeylerine etkisi, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 34 (360): 31-37. ss.
- KÖK, M. (2000). Yetiştirme yurdundaki öğrencilerin psikolojik belirti düzeylerinin değerlendirilmesi, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı 8.
- KYOSTI, J. (1992). Trait and test anxiety in the FL classroom. ED: 345551- ERIC [Erişim adresi]:< <http://eric.ed.gov>, [Erişim tarihi:08.08.2009].
- ÖNER, N., LE COMPTE, A. (1985). *Sürekli durumluk/sürekli kaygı envanteri el kitabı*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- SEKMENLİ, T.(2000). *Lise 1.sınıf öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyleri ile sürekli kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış bilim uzmanlığı tezi. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- SİYER, D.M. (2003). *Duygusal istismara maruz kalan ve kalmayan ergenlerin benlik algıları ile depresyon ve kaygı düzeylerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı.
- SUNER, F.E.(2000). *Farklı liselerdeki ergenlerine benlik saygısı, akademik başarı ve sürekli kaygı düzeyi arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- ŞAN, R. (2009). Yetiştirme yurdunda ve aileleri yanında yaşayan çocuk ve ergenlerin karşılaştırılması. [Erişim adresi]:< <http://www.meramram.gov.tr/koseyaz/>, [Erişim tarihi: 05.08.2009].
- TÜMKAYA, S. (2005). Ailesi yanında ve yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin umutsuzluk düzeylerinin karşılaştırılması, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (4): 445-459. ss.
- ÜMMET, D. (2007). *Üniversite öğrencilerinde sosyal kaygının cinsiyet rolleri ve aile ortamı bağlamında incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- YÜKSEL, İ., KURT, M.(2003). Durumluk-sürekli kaygı düzeyi ile iş doyumu düzeyi arasındaki ilişkinin analizi, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7 (1): 33-45. ss.